

Mateja Ribarič: **Pogled v preteklost pedagoškega dela in dvajset let projekta Učne ure naših babic in dedkov v Slovenskem šolskem muzeju**

- *The history of the pedagogical work and the twenty years of the project Our Grandmothers' and Grandfathers' Lessons at the Slovenian School Museum*

- *Ein Blick in die Vergangenheit der pädagogischen Arbeit und zwanzig Jahre des Projekts Lehrstunden unserer Großeltern im Slowenischen Schulmuseum*

Izveček

V prispevku pregledno predstavljamo pedagoško dejavnost Slovenskega šolskega muzeja od leta 1988 dalje s poudarkom na najbolj prepoznavnem projektu Učne ure naših babic in dedkov, kjer se najbolj živahno prepletata poslanstvo našega muzeja in poslanstvo šol. Začetek projekta sega v leto 1999, ko smo imeli na programu prvo učno uro s konca 19. stoletja z naslovom Cesarska pesem. Iz leta v leto smo jo dopolnjevali z novimi učnimi vsebinami iz različnih časovnih obdobji za različne starostne skupine. V prispevku opišemo, kako smo izbirali posamezne teme učnih ur, kako so nastajali posamezni scenariji in učni listi, kako so se pripravljali na svoje vloge posamezni izvajalci ur, kako je opremljena učilnica za posamezne učne ure. Na koncu navedemo še nekaj statističnih podatkov za boljšo predstavbo, za kako uspešen projekt gre. V dvajsetih letih je ta program postal najobsežnejši projekt muzeja. Devetnajst gospodičen učiteljic in gospodov učnikov je v tem obdobju odigralo 8162 ponovitev sedemnajstih različnih učnih ur.

Abstract

The article lays out the pedagogical activities of the Slovenian School Museum from 1989 onwards, with an emphasis on the most prominent project "Our Grandmothers' and Grandfathers' Lessons", where the missions of the museum and of Schools merge. The start of the project goes back to 1999, when we offered the first lesson from the late 19th century under the title "Imperial Song". The programme was constantly updated with new teaching content from different periods and for different age groups. The article describes how individual lesson themes were selected, how individual scripts and learning sheets appeared, how individual implementers of the lessons prepared for their role, how the classroom is equipped for individual lessons. Finally, the article offers some statistical data for a better idea of just how successful this project is. In the twenty years of its existence, this programme has become the museum's most extensive project. Nineteen 'teachers', male and female, have acted out 8162 repetitions of seventeen different lessons during this time.

Povzetek

Slovenski šolski muzej sodi med starejše muzeje na Slovenskem, v prizadevanjih za razvoj muzejske pedagogike pa je nedvomno začetnik, saj korenine razvoja te dejavnosti segajo v sedemdeseta leta prejšnjega stoletja, na prehodu iz osemdesetih v devetdeseta pa je prišlo do razcveta te dejavnosti. Pedagoški programi so zacveteli sprva ob gostujočih in občasnih razstavah (Življenje moje šole, V svetu lutk: poskus otroškega muzeja, Srečna Afrika: otroške igrače Gane in Burkino Fasa, Zlati Ciciban, Droge? Ne, hvala, Begunsko šolstvo), v spremljevalne programe so se poleg kustodinj in kustosov, zaposlenih v muzeju, vključili kot gostje in sodelavci tako strokovnjaki s posameznih področij kot učitelji in dijaki ter študenti. S privlačnim spremljevalnim programom je želel muzej obogatiti tudi stalno razstavo Razvoj šolstva na Slovenskem. Zaposleni v muzeju smo začeli iskati nove ideje, nove možnosti predstavljanja šolske zgodovine. Obiskovalce smo želeli na neformalen, igriv način potegniti v pripoved, da bi začutili duh stare šole iz različnih zgodovinskih obdobji in dobili svojo izkušnjo stare šole. Tako se je rodil projekt

Učne ure naših babic in dedkov, poimenovan tudi Živa igra zgodovine in Radosti v starih šolskih klopeh, ki je postal tudi daleč najbolj prepoznaven projekt Slovenskega šolskega muzeja v zadnjih dvajsetih letih. Leta 1997 smo ob občasni razstavi Spomini na šolo pripravili učno uro S kredo po tablici, leta 1999 pa ob stalni razstavi o razvoju šolstva prvo učno uro iz časa Avstro-Ogrske Cesarska pesem. Javnost je učna ura navdušila, ker so ali obujali spomine iz časov svojega šolanja ali pa se srečali s povsem drugačnim načinom pouka, ki ga do obiska učne ure niso bili vajeni. Učne ure so poleg vsega ponujale tudi priložnost spoznavanja in doživljanja zgodovine šolstva ob aktivnem, spontanem prepletu igre in učenja. Vse učne ure so skrbno premišljene: scenariji so pripravljene na osnovi starih učnih načrtov in učnih programov, pa zapisov v starih pedagoških časopisih, učilnica je za vsako učno uro opremljena s predmeti, ki sodijo v specifično obdobje, ki ga poustvarja učna ura, obleke gospodov učnikov in gospodičen učiteljic pa prav tako. Med leti 1999 in 2019 je bilo pripravljenih in izvedenih 17 različnih učnih ur. Poustvarjalo jih je 19 interpretatorjev in izvajalcev. Zbrani statistični podatki o številu izvedenih učnih ur in obisku potrjujejo, da gre za uspešen projekt in uspešno pedagoško dejavnost. Vtisi udeležencev, zbrani v knjigi vtisov, to še dodatno potrjujejo.

Ključne besede: Slovenski šolski muzej, pedagoški program, muzejske učne ure

Key words: Slovenian School museum, pedagogical program, museum school lessons

Anton Arko: **Otroci Emone**

- *The Children of Emona*

- *Die Kinder Emonas*

Izvleček

Učna ura iz antične Emone je premierno uprizoritev v Slovenskem šolskem muzeju doživela v šolskem letu 2014/15, ko smo v Ljubljani obhajali 2000. obletnico ustanovitve Rimske kolonije Emone. Scenarij učne ure temelji na osnovah antične kulture in latinščine ter na predvidevanjih, porajajočih se ob stiku z redkimi viri, ki potrjujejo obstoj pouka na Slovenskem v času antike. Takrat so pouk obiskovali predvsem premožnejši otroci Emone. Ob dvatisočletnem jubileju in z njim povezanih praznovanj se je učna ura predstavljala tudi zunaj muzejskih zidov. Do konca leta 2020 je bila izvedena 176-krat. Prispevek izpostavlja zgodovinska izhodišča za razmišljanje in domneve, kako je pouk potekal v antiki na naših tleh, ter navezavo na učno uro Antična Emona v Slovenskem šolskem muzeju.

Abstract

The School Lesson from Antique Emona had its premiere at the Slovenian School Museum in the 2014/15 school year, when Ljubljana celebrated the 2000th anniversary of the founding of the Roman Colony of Emona. The school lesson's script is based on the foundations of the Antique culture and Latin and on assumptions made on the basis of the rare sources that confirm the existence of lessons in Slovenia during the time of Antiquity. At that time, lessons were attended mainly by the wealthier sons of Emona. On the 2000th anniversary, the school lesson was also presented outside the museum. By this year, it has been carried out 176 times. The article presents the historical starting points for reflection and the assumptions about what lessons looked like in Slovenia at that time and the connection of this with the School Lesson from Antique Emona at the Slovenian School Museum.

Povzetek

Prispevek na podlagi znanih virov in literature predstavlja šolanje oz. poučevanje v antičnem času na Slovenskem in na ozemlju celotne rimske države. Pouk, ki je bil neobvezen, je pri nas potekal v latinščini in bil namenjen predvsem premožnejšim otrokom Emone, saj je bil cilj postati dober govornik. Večinoma je bilo šolanje zasebno na domu otrok, na domu učitelja ali v prostoru, ki ga je najel učitelj. Na slovenskih

tleh so delovali predvsem učitelji za osnovno raven izobrazbe. Opirajoč se na nekatere vire, ki nam potrjujejo obstoj pouka na naših tleh v času antike, in druge, ki nam odkrivajo način poučevanja v širši rimski državi, smo v Slovenskem šolskem muzeju pripravili učno uro Antična Emona. Po vzoru antičnih oblačil so udeleženci učne ure oblečeni v repliko rimske tunike, za pisanje uporabljajo repliki tablice in stilusa, poučuje pa jih učitelj za osnovno raven izobraževanja, imenovan magister.

Zusammenfassung

Basierend auf bekannten Quellen und Literatur präsentiert der Artikel die Schulbildung in der Antike in Slowenien und auf dem Gebiet des gesamten römischen Staates. Der Unterricht, der nicht obligatorisch war, wurde in lateinischer Sprache abgehalten und war in erster Linie für die wohlhabenden Kinder Emonas gedacht, da das Ziel darin bestand, ein guter Redner zu werden. Die Schule war größtenteils privat und fand zu Hause bei den Kindern oder dem Lehrer oder in einem vom Lehrer gemieteten Raum statt. Auf slowenischem Gebiet fand man hauptsächlich Lehrer für die Grundausbildung. Auf Grund der Quellen, die die Existenz von Unterricht auf unserem Boden in der Antike bestätigen, und Quellen, die die Art des Unterrichts im weiteren römischen Staat offenbaren, haben wir im Slowenischen Schulmuseum die Lehrstunde »die antike Stadt Emona« vorbereitet. Die Teilnehmer tragen eine Nachbildung der römischen Toga, verwenden Nachbildungen von Wachstafeln und Griffeln zum Schreiben und werden von einem Lehrer der Grundschule (Magister) unterrichtet.

Ključne besede: Emona, antika, učna ura, Slovenski šolski muzej, izobraževanje v antiki

Key words: Emona, Antiquity, School Lesson, Slovenian School Museum, education in Antiquity

Branko Šuštar: **Prve iskricke zamisli o muzejskih učnih urah, dileme in Slomškova nedeljska šola**

- *The first sparks of the idea of museum lessons, dilemma and Anton Slomšek's Sunday school*

- *Die ersten Funken der Idee des Museumsunterrichts, Dilemmas und Slomšeks Sonntagsschule*

Izvleček

Prispevek predstavlja prve zamisli o muzejski učni uri leta 1995 z dvema tujima zgledoma in poznejšem zglednim sodelovanjem Mestnega muzeja in Slovenskega šolskega muzeja 1997 ob razstavi o županu Ivanu Hribarju. Inovativne historične predstavitve pouka so od leta 1999 v Slovenskem šolskem muzeju postopoma predstavile tri glavna časovna obdobja razvoja slovenskega šolstva. Tudi razstave so se lotevale teh obdobj, med drugimi tudi delovanja škofa in pedagoga Antona Martina Slomška 1800–1862 (Pedagoški pogledi na A. M. Slomška, 1999). On je sicer veljal v času po 1945 za bolj zamolčevanega, a ne v muzeju izobraževanja. V prispevku sledimo razvoju muzejskih učnih ur s predstavitvijo primerov poučevanja v slovenski šoli v treh državah: v obdobju pred prvo svetovno vojno, v času 1918–1941 in po letu 1945. V vrsti historičnih učnih ur od leta 2006 ni več učne ure iz 1953, več pa je pestre ponudbe iz vseh drugih starejših obdobj pred letom 1941. Med njimi je tudi Ponavljalna nedeljska šola iz 1865, ki od 2009 na osnovi popularnega Slomškovega učbenika Blaže in Nežica v nedeljski šoli predstavlja pouk pred modernizacijo osnovnega šolstva po letu 1870. Prispevek se tudi sprašuje, koliko lahko podobi Blažeta in Nežice predstavljata slovenske učence in šolo v 19. stoletju.

Abstract

The article presents the beginnings of the idea of museum lessons in 1995, with two examples from abroad and the later model cooperation between the City Museum and the Slovenian School Museum in 1997 with the exhibition about the mayor Ivan Hribar. From late 1998, innovative historical presentations of lessons at the Slovenian School Museum gradually presented three main time periods in the development of Slovenian schooling. The exhibitions also dealt with these periods, including the

activities of the bishop and pedagogue Anton Martin Slomšek (1800-1862) (the exhibition Pedagogical Views on A. M. Slomšek, 1999). After 1945, Slomšek was generally not talked about, but this was not the case at the museum of education. The article follows the development of museum lessons that presented examples of teaching in Slovenian schools in three different countries – during the period prior to World War One, the period between 1918-1941 and after 1945. From 2006, the series of historical lessons no longer includes the museum lesson from the Yugoslav socialist period, but there is a lively selection from all the periods prior to 1941. Among them is the lesson Sunday Repetition School from 1865, which since 2009, on the basis of popular Slomšek's schoolbook *Blaže in Nežica v nedeljski šoli*, presents a lesson prior to the modernisation of primary schooling after 1870. The article also poses the question of how well the images of *Blaže* and *Nežica* illustrate Slovenian pupils and school in the 19th century.

Povzetek

Začetki ideje muzejskih učnih ur segajo v leto 1995, ko se je s sodelovanjem kustosov dveh muzejev v Ljubljani in njunih srečanj s podobnimi tujimi izkušnjami (Wigan Pier Experience, UK; Schulmuseum Göldeniz, Germany). Ideja se je zatem realizirala ob razstavi Mestnega muzeja Ljubljana o županu Ivanu Hribarju (*Homo sum...* 1997) in širšem medmuzejskem sodelovanju. Uspešna učna ura »Cesarska pesem« iz obdobja Avstro-Ogrske je po koncu razstave v letu 1999 zaživela v Slovenskem šolskem muzeju. Tako je pričel muzej s historičnimi učnimi urami, postopoma pripravljenimi za glavna časovna obdobja razvoja slovenskega šolstva v zaporedju treh državah. Podobno je tudi razstavna dejavnost muzeja obsegala vsa obdobja, ki so tedaj še manjkale na stalni razstavi za čas po 1848. Tudi delovanja škofa in pedagoga Antona Martina Slomška 1800- 1862 (razstava *Pedagoški pogledi na A. M. Slomška*, 1999), ki je sicer veljal za bolj zamolčevanega in kakšna od njegovih mislih za cenzurirano, je v muzeju izobraževanje doživelo razstavno predstavitev že jeseni 1999. To sicer ni bilo ravno med poudarki tedaj prevladujoče šolske politike. A muzej je na splošno imel ustvarjalno svobodo tudi glede kakšnih do tedaj bolj spregledanih tem. Pri učnih urah je muzej nadaljeval predstavljanje šolstva v času Kraljevine Jugoslavije 1918-1941 (s prav tako odmevno temo o lepomislu), nato še s temo o domači mački iz obdobja Avstro-Ogrske. Leta 2005 je muzej pripravil historično uro za tretje obdobje - za čas socialistične Jugoslavije po 1945 (*Mi, pionirji*). Pripravljena je bila v pričakovanju, da je pol stoletja po dogodkih že možno predstaviti šolstvo osvobodeno ideološke tendencioznosti. Umik te historične učne ure maja 2006 je pokazal, da je šolstvo dejansko res politicum (po izjavi avstrijske vladarice Marije Terezije) in da politične opredelitve lahko tudi v sodobnosti vplivajo na muzejsko predstavitev. V bogati vrsti tematskih historičnih učnih ur muzej od takrat v svoji ponudbi nima več učnih ur iz obdobja zadnjih treh četrtin prejšnjega stoletja, pestro in domiselno pa ponuja učne ure iz vseh drugih starejših obdobj pred letom 1941. Med njimi je tudi Ponavljalna nedeljska šola, učna ura iz 1865, ki na osnovi Slomškovega popularnega učbenika *Blaže in Nežica v nedeljski šoli* od 2009 v muzeju predstavlja pouk v podeželski šoli v obdobju drugega avstrijskega osnovnošolskega šolskega zakona 1805 in konkordata 1855, tik pred spremembami in modernizacijo osnovnega šolstva po letu 1870. V učbeniku za nedeljske šole predstavlja šolski nadzornik Slomšek (1800-1862), pozneje škof v Mariboru, v tedaj priljubljeni obliki nekoliko romansirane pripovedi mladeniča Blažeta in mladenko Nežico ter šolstvo na slovenskem podeželju. Nedeljske šole, sicer zamišljene kot ponavljalne šole, so največkrat delovale s prizadevnostjo duhovnikov kot slovenske začetne šole. Zelo obsežen učbenik z nekaj več kot 300 stranmi je bil z bogastvom tem in vzgojnih napotkov tako šolski priročnik kot uporabna kmečka enciklopedija. Podoba učenca in učenke v učbeniku kaže na nekoliko idealizirano sliko učencev in pouka v osnovnem šolstvu pod cerkveno upravo, a zgodbe nudijo metodološko osnovo poučevanju.

Summary

The beginnings of the museum lessons go back to 1995 when, through cooperation between curators from two Ljubljana museums and their encounters with similar experiences abroad (Wigan Pier Experience, UK; Schulmuseum Rostock, Germany), the idea was realised alongside the exhibition staged by the City Museum about mayor Ivan Hribar (Homo sum..., 1997) and in the wider cooperation between the two museums. At the end of the exhibition, the successful lesson "The Imperial Song" from the Austria-Hungarian period came to life at the Slovenian School Museum in 1999. This is how the Slovenian School Museum began its historical lessons, gradually created to show the main time periods in the development of Slovenian schooling in three consecutive countries. Similarly, the exhibition activities at the museum included all the periods that were at the time still missing in the permanent exhibition for the period after 1848. The activities of the bishop and pedagogue Anton Martin Slomšek (1800-1862), who was generally not talked about and some of whose ideas were censored, were also the subject of an exhibition (Pedagogical Views on A. M. Slomšek) in the autumn of 1999, even though they were not exactly emphasised by the prevailing policies. But in general, the educational museum had creative freedom even with regard to hitherto overlooked themes. The museum continued with lessons presenting schooling during the time of the Kingdom of Yugoslavia between 1918 and 1941 (with the equally popular theme of handwriting), and then with the theme of "the cat" from the Austria-Hungarian period. In 2005 it created a historical lesson for the third period, i.e. the period of the socialist Yugoslavia after 1945 (We the Pioneers). The historical lesson was created with the assumption that half a century after the events it should be possible to present school free of the ideological tendencies that marked it. The withdrawal of the lesson in May 2006 showed that school really was *res politicum* (to quote the Austrian Empress Maria Theresa) and that political decisions still influenced museum presentations even in modern times. Since then, in its series of themed historical lessons, the museum avoids the last three quarters of the 20th century, but diversely and imaginatively offers lessons from all the other periods before 1941. Among them is the lesson Sunday Repetition School, based on school in 1865 which, on the basis of Slomšek's popular schoolbook *Blaže in Nežica v nedeljski šoli*, has been presenting since 2009 lessons from rural school during the period of the second Austrian primary school law of 1805 and the 1855 concordat, preceding the changes and modernisation of primary schooling after 1870. In his schoolbook, intended for Sunday schools, the school inspector Slomšek, later a bishop in Maribor, using the then popular slightly novelistic form, presented stories about two young people, Blaže and Nežica, and schooling in the Slovenian countryside. Sunday schools, intended as repetition schools, often functioned through the endeavours of Slovenian priests as the Slovenian first schools. The very extensive schoolbook with just over 300 pages, rich in themes and educational instructions, was both a school manual and a useful encyclopaedia for the rural population. The image of the two pupils presented in the book is a slightly idealised one of pupils and lessons in primary schooling under the Church's administration, but the stories offer a methodological foundation for teaching.

Ključne besede: muzejske učne ure, šolstvo, politika, nedeljska šola, Slomšek

Key words: museum lessons, schooling, politics, Sunday school, Slomšek

Taja J. Gubenšek: **Zakaj je učna ura Cesarska himna postala uspešen pedagoški program?**

- *Why has the Emperor's Hymn lesson become a successful pedagogical programme?*

- *Warum wurde die Lehrstunde "die Kaiserhymne" ein erfolgreiches pädagogisches Programm?*

Izvleček

V prispevku bom predstavila Cesarsko pesem (himno), ki je bila glavna tema pedagoškega programa razstave Homo sum – Ivan Hribar, ki jo je Mestni muzej Ljubljana pripravil ob koncu leta 1997. Učna snov je bila pripravljena po učnem načrtu izpred stotih let za takratne ljudske šole. V drugem delu prispevka razlagam potek učne ure in osebno izkušnjo v vlogi gospodične učiteljice. To je bil eden prvih primerov igrane vsebine muzejske pedagoške delavnice pri nas, učne ure pa so v Slovenskem šolskem muzeju v dvajsetih letih izvajanja postale fenomen med pedagoško ponudbo slovenskih muzejev.

Abstract

In this article, I will introduce the Emperor's Hymn as a main topic of an educational program within the Homo sum – Ivan Hribar exhibition, which the City Museum of Ljubljana organized at the end of 1997. The learning material is based on the curriculum of the Austrian Volksschule from the late 19th century. In the second part of the article I explain the course of the lesson and my personal experience in the role of Miss Teacher. That program was one of the first examples of a staged museum educational workshop in Slovenia and over the past 20 years in Slovenian school museum, such lessons have become a phenomenon among the educational offerings of Slovenian museums.

Povzetek

Učna ura Cesarska pesem je bila kot učna ura prvič izvedena v sklopu pedagoškega dela razstave Homo sum ... Ivan Hribar in njegova Ljubljana, ki jo je Mestni muzej Ljubljana pripravil konec leta 1997. Scenarij je avtorica razstave dr. Irena Žmuc pripravila v sodelovanju s kustosi Slovenskega šolskega muzeja. Ljubljanski župan Hribar je bil v času svojega županovanja v popotresni Ljubljani zaslužen za gradnjo marsikaterega šolskega poslopja (dekliška šola pri sv. Jakobu, Mestni dekliški licej, Državna obrtna šola ...). Za glavno vsebino učne ure je bila izbrana Cesarska pesem Johanna Gabriela Seidla, ki je postala uradna državna himna leta 1854 in so jo peli na melodijo Josefa Haydna. Scenarij učne ure je bil pripravljen po učnem načrtu 3. razreda takratne ljudske šole na višji stopnji. Učenci so tedaj Cesarsko pesem največkrat peli v šoli in v cerkvi pa tudi na cesarjev god in rojstni dan. Pri učni uri so jo učenci s pomočjo gospodične učiteljice, ki je uro vodila, po kiticah glasno brali in razlagali neznane besede. Naučili so se tudi nekaj osnovnih pojmov o zgradbi pesmi (verzi, kitice) ter spoznali nove izraze (cesar Franc Jožef, domovina Avstrija, vojaški stan, sloga, žlahtnost ...). Po koncu razstave v Mestnem muzeju Ljubljana je učna ura Cesarska pesem postala del pedagoškega programa v Slovenskem šolskem muzeju. Model scenarija, kjer zgodovinski pouk poteka v živo, obiskovalcem omogoča izjemno izkušnjo, da v starih šolskih klopeh na lastni koži začutijo vzdušje nekdanje šole. Muzejska demonstracija je preplet spontanega učenja in zabave, čeprav pod taktirko (leskovo palico) stroge gospodične učiteljice, ki izza katedra pooseblja strahospoštovanje, kjer ni dovoljeno klepetati ne prežvekovati, sedeti je treba zravnano, z rokami na hrbtu in odgovarjati v celih stavkih. Ako ni tako, sledijo kazni na posebnih odkazanih prostorih, kot so sedenje na oslovski klopi, stanje v kotu, klečanje na koruzi ali pa si učenci prislužijo kazenske domače naloge iz lepopisja. Doživetje avtentičnega vzdušja šole naših babic in dedkov na lastni koži je nekaj povsem drugega kot to, kar učenci poznajo iz svoje sodobne šole. Zato je ta inovativen pedagoški program, ki je bil za osnovo tudi drugim vsebinam učnih ur, postal obče zanimiv fenomen v muzejski pedagoški ponudbi in bo gotovo še dolgo aktualen.

Zusammenfassung

Die Kaiserhymne wurde zum ersten Mal im Rahmen des pädagogischen Teils der Ausstellung Homo sum ... Ivan Hribar und sein Ljubljana aufgeführt, die Ende 1997 vom Stadtmuseum von Ljubljana vorbereitet wurde. Das Szenarium wurde von Dr. Irena Žmuc in Zusammenarbeit mit den Kustoden des

Slowenischen Schulmuseums vorbereitet. Während seines Bürgermeisteramtes in Ljubljana wurde Hribar der Bau vieler Schulgebäude zugeschrieben (die Mädchenschule bei St. Jakob, das Mädchenlyzeum, die Staats-Handwerksschule ...). Als Hauptinhalt der Lehrstunde wurde die Kaiserhymne von Johann Gabriel Seidl gewählt, die 1854 zur offiziellen Nationalhymne wurde und nach der Melodie von Josef Haydn gesungen wurde. Das Szenario der Lehrstunde wurde gemäß dem Lehrplan der 3. Klasse der damaligen Volksschule auf der höheren Ebene vorbereitet. Zu dieser Zeit sangen die Schüler die Kaiserhymne am häufigsten in der Schule und in der Kirche sowie am Namenstag und Geburtstag des Kaisers. Während des Unterrichts lasen die Schüler mit Hilfe der Fräulein Lehrerin, die den Unterricht leitete, die Hymne in Strophen vor und erklärten die unbekanntenen Wörter. Sie lernten auch einige grundlegende Konzepte über die Struktur des Gedichts (Verse, Strophen) und lernten neue Begriffe (Kaiser Franz Joseph, Heimat Österreich, militärischer Status, Eintracht, Edelheit ...). Nach dem Ende der Ausstellung im Stadtmuseum von Ljubljana wurde die Lehrstunde Teil des pädagogischen Programms im Slowenischen Schulmuseum. Das Szenariomodell, in dem der Geschichtsunterricht live stattfindet, bietet den Besuchern ein außergewöhnliches Erlebnis, um die Atmosphäre der ehemaligen Schule auf ihrer eigenen Haut zu spüren. Die Museumsdemonstration ist eine Verflechtung von spontanem Lernen und Spaß, wenn auch unter der Leitung einer strengen Fräulein Lehrerin, die Ehrfurcht hinter dem Katheder verkörpert, wo es nicht erlaubt ist zu plaudern oder zu kauen, wo man aufrecht und mit den Händen auf dem Rücken sitzen und in ganzen Sätzen antworten muss. Ist dies nicht der Fall, folgen Strafen in speziell abgesagten Bereichen, z. B. sitzen auf einer Eselbank, stehen in einer Ecke, knien auf Mais oder Strafhauseaufgabe aus Schönschreiben. Das Erlebnis der authentischen Atmosphäre der „Schule unserer Großeltern“ auf eigene Faust ist etwas völlig anderes als das, was die Schüler aus ihrer modernen Schule kennen. Daher ist dieses innovative pädagogische Programm, das auch die Grundlage für andere Lehrstunden bildete, zu einem allgemein interessanten Phänomen im pädagogischen Angebot des Museums geworden und wird sicherlich noch lange relevant sein.

Ključne besede: Cesarska himna, Johann Gabriel Seidl, muzejske učne ure, razstava Homo sum ... Ivan Hribar

Key words: Emperor's Hymn, Johann Gabriel Seidl, museum lessons, exhibition Homo sum ... Ivan Hribar

Tatjana Hojan, Mateja Pušnik: "**Kdor računstva se uči, svojega duha krepi.**" **Učna ura računstva in stari učbeniki za računstvo na Slovenskem**

- *"The one who learns math, is on the right mental path." Arithmetic lessons and old schoolbooks for arithmetic in Slovenia*

- *"Wer Rechnen lernt, stärkt seinen Geist." Rechenunterricht und alte Lehrbücher für das Rechnen in Slowenien*

Izvleček

Učna ura računstva je bila v program SŠM vključena leta 2007. Avtorici Natalija Žižić in Mateja Ribarič sta se pri pripravi naslonili na matematične učbenike Franca Močnika. V prispevku so predstavljena Močnikova navodila za poučevanje računstva in njihova uporaba pri učni uri. Nato je opisana zgodovina metodike računskega pouka v avstrijskih deželah od leta 1775 dalje, ko je izšla knjiga Johanna Ignaza Felbigerja Kern des Methodenbuches. Slede prve slovenske knjige o računstvu vse

do nastopa dr. Franca Močnika. Ta je že leta 1840 napisal prvo metodiko računskega pouka, sledile so ji še številne druge metodike in računice za osnovne, meščanske, obrtne šole, realke, gimnazije in učiteljišča, skupaj 142. Bile so prevedene v številne jezike. Njegovo delo sta nadaljevala Karl Kraus in Moritz Habernal, v slovenščino pa jih je prevajal Anton Črnivec.

Abstract

Arithmetic lessons were added to the Slovenian School Museum programme in 2007. Their creators Natalija Žižić and Mateja Ribarič used as a base Franc Močnik's math textbooks. The article presents Močnik's instructions for teaching arithmetic and their use in lessons. There follows a history of the methodology for arithmetic lessons in Austrian lands from 1775 onwards, when the book *Kern des Methodenbuches*, written by Johann Ignaz Felbiger, was published. The article then moves on to the first Slovenian books on arithmetic, until the appearance of Dr. Franc Močnik, who as early as in 1840 wrote the first teaching methodology for the subject, which was followed by numerous other methodologies and math books for different types of schools such as primary, town, craft and 'real', grammar schools and schools for teachers – 142 in total. They were translated into numerous languages. His work was continued by Karl Kraus and Moritz Habernal, and their books were translated into Slovenian by Anton Črnivec.

Povzetek

Računstvo kot učni predmet so poučevali že v srednjem veku na župnijskih in mestnih šolah zaradi praktičnih potreb v obrti in trgovini. V avstrijskih deželah je prvi osnovnošolski zakon Splošna šolski naredba iz leta 1774 določal, da je računstvo obvezen učni predmet v trivialkah, glavnih šolah in normalkah. Matematika je še danes eden najpomembnejših učnih predmetov, katerega cilj je predvsem razumevanje, razvijanje matematičnega mišljenja in vsakdanja uporaba. V SŠM smo leta 2007 pripravili učno uro računstva, ki je postavljena v čas avstro-ogrske monarhije, natančneje v leto 1905. Za pripravo učne ure in učnega lista sta avtorici Natalija Žižić in Mateja Ribarič uporabili matematične učbenike Franca Močnika, plodovitega pisca iz 2. polovice 19. stoletja. V svojih navodilih učiteljem je poudarjal razumevanje pred učenjem na pamet in uporabo primerov iz vsakdanjega življenja. Metodika poučevanja računstva se je od Splošne šolske naredbe nenehno spreminjala in dopolnjevala. Leta 1775 je izšla knjiga o metodiki pouka *Kern des Methodenbuches*, ki jo je spisal Johann Ignaz Felbiger, v slovenščino pa leta 1777 prevedel Janez Nepomuk Edling. Namen računskega pouka v njej je bil, da se dosežejo pravi pojmi števil in operacij, zanesljiva pravila, spretnost v računanju po teh pravilih in njihova uporaba.

Z metodiko računskega pouka sta se ukvarjala nemška matematika Johann Strehl in August Wilhelm Grube. Grubejevo metodo je prvi uvedel v avstrijske šole Franc Močnik in jo uporabil v svojih metodičnih knjigah in računicah. Franc Močnik je bil rojen 1. oktobra 1814 v Cerknem. Po študiju na ljubljanskem liceju, v goriškem bogoslovju in na filozofski fakulteti v Gradcu je bil leta 1840 promoviran za doktorja filozofije. Nazadnje je bil deželni svetovalec ter nadzornik ljudskih šol in realk za Štajersko in Koroško. Umrli je 30. novembra 1892 v Gradcu. Prvo metodiko za pouk računstva je sestavil leta 1840, sledile so mu še številne druge in učbeniki za osnovne, meščanske in obrtne šole ter realke, gimnazije in učiteljišča. Njegova dela so prevedli v številne tuje jezike. Za Močnikom sta prevzela izdajanje njegovih knjig Karl Kraus in Moritz Habernal, v slovenščino pa jih je prevedel profesor Anton Črnivec in so izhajale do leta 1918.

Zusammenfassung

Rechnen als Fach wurde schon im Mittelalter in Pfarr- und Stadtschulen aufgrund der praktischen Bedürfnisse in Handwerk und Handel unterrichtet. In den österreichischen Ländern sah das erste Grundschulgesetz, die Allgemeine Schulordnung von 1774, vor, dass Rechnen in Trivial-, Haupt- und Normalschulen ein Pflichtfach ist. Mathematik ist bis heute eines der wichtigsten Fächer, dessen Ziel es ist, vor allem das mathematische Denken und den alltäglichen Gebrauch zu entwickeln. Im Jahr 2007 bereitete das Slowenische Schulmuseum eine alte Lehrstunde des Rechnen vor die in die Zeit der österreichisch-ungarischen Monarchie gestellt ist, genauer gesagt ins Jahr 1905. Die Autoren Natalija Žižić und Mateja Ribarič verwendeten Mathematiklehrbücher von Franc Močnik, einem produktiven Autoren aus der 2. Hälfte des 19. Jahrhundert, um die Lehrstunde und das Arbeitsblatt vorzubereiten. In seinen Anweisungen an die Lehrer betonte er das Verständnis vor dem Auswendiglernen und die Verwendung von Beispielen aus dem Alltag. Die Methodik des Rechenunterrichts hat sich seit der Allgemeinen Schulordnung ständig geändert und ergänzt. Im Jahr 1775 erschien ein Buch über die Lehrmethodik mit dem Titel Kern des Methodenbuches, das von Johann Ignaz Felbiger verfasst und 1777 von Janez Nepomuk Edling ins Slowenische übersetzt wurde. Der Zweck des Rechenunterrichts bestand laut dem Buch darin, die richtigen Konzepte für Zahlen und Operationen, verlässliche Regeln, Rechenkenntnisse gemäß diesen Regeln und deren Anwendung zu erreichen. Mit der Methodik des Rechenunterrichts befassten sich die deutschen Mathematiker Johann Strehl und August Wilhelm Grube. Grubes Methode wurde erstmals von Franc Močnik an österreichischen Schulen eingeführt und in seinen methodischen und Rechenbüchern verwendet. Franc Močnik wurde am 1. Oktober 1814 in Cerkno geboren. Nach seinem Studium am Lyzeum von Ljubljana, am Theologischen Seminar von Gorizia und an der Philosophischen Fakultät in Graz wurde er 1840 zum Doktor der Philosophie promoviert. Zuletzt war er Landesberater und Schulaufseher von Volks- und Realschulen für die Steiermark und Kärnten. Er starb am 30. November 1892 in Graz. Die erste Methodik des Rechenunterrichts verfasste er 1840. Es folgten viele andere Methodiken und Lehrbücher für Grund-, Bürger- und Handwerksschulen sowie Realschulen, Gymnasien und Lehrerbildungsstätten. Seine Bücher wurden in viele Fremdsprachen übersetzt. Nach Močnik übernahmen Karl Kraus und Moritz Habernal die Veröffentlichung seiner Bücher, die von Professor Anton Črnivec ins Slowenische übersetzt und bis 1918 veröffentlicht wurden.

Ključne besede: muzejske učne ure, računstvo, matematični učbeniki, metodika pouka, Franc Močnik

Key words: museum school lessons, arithmetic, math textbooks, methodology of teaching, Franc Močnik

Marjetka Balkovec Debevec: **»Jako dobro in koristno je za deklice, da se nauče šivati.« O pouku ženskih ročnih del v osnovnem šolstvu**

- *“It is very good and useful for girls to learn how to sew.” Women’s handiwork lessons in primary school*
- *»Es ist sehr gut und nützlich für Mädchen, das Nähen zu lernen.« Über den Unterricht von Frauenhandwerk in der Grundschule*

Izvleček

Pouk ženskih ročnih del je del razvoja ženskega šolstva. Prispevek predstavlja razvoj, vsebino in vzgojni pomen pouka ženskih ročnih del v osnovnem šolstvu na Slovenskem po tretjem osnovnošolskem zakonu (1869) do let po drugi svetovni vojni. Predstavljeni so učni načrti predmeta, vloga učiteljic, tudi pri ohranjanju narodnih motivov, pomen razstav ženskih ročnih del ter pomembnost pridobljenega znanja v vsakodnevnem življenju. V Slovenskem šolskem muzeju je pouk ročnih del od leta 2011 v ponudbi

pedagoškega programa Učne ure naših babic in dedkov, od leta 2013 tudi delavnica vezenja. Učna ura, ki je poimenovana: Prišijmo si gumb!, je postavljena v leto 1926 in je pri udeležencih lepo sprejeta.

Abstract

Women's handiwork lessons are part of the development of schooling for women. The article presents the development, content and educational importance of women's handiwork in primary schooling in Slovenia after the third primary school law (1869) and until the years immediately following World War Two. It describes the subject curricula, the role of female teachers in the preservation of "national images", the importance of women's handiwork exhibitions and of the acquired skills in everyday life. Handiwork lessons at the Slovenian School Museum have been offered since 2011 within the pedagogical programme of Our Grandmothers' and Grandfathers' Lessons, and after 2013 also an embroidery workshop. The lesson called Let's sew a button! is set in 1926 and is very well received by participants.

Povzetek

Pouk ženskih ročnih del je del splošnega razvoja ženskega šolstva. Prispevek je razdeljen na dva dela, v prvem delu je predstavljena vsebina pouka ženskih ročnih del v delovanju Slovenskega šolskega muzeja. Muzej hrani pomembno tekstilno dediščino šolstva, izdelke ženskih ročnih del, najstarejši so iz zadnjih desetletij 19. stoletja. Med izdelki prevladujejo t. i. vajenice ali vzorčniki ter drugi tekstilni izdelki. Izdelke iz zbirke ročnih del muzej predstavlja javnosti na stalni razstavi, na razstavi o oblačilni kulturi v šolstvu skozi čas ter na drugih razstavah tako v Slovenskem šolskem muzeju kot v drugih muzejih. V pedagoški dejavnosti Slovenskega šolskega muzeja je od leta 2011 vključen v program Učne ure naših babic in dedkov tudi pouk predmeta ženskih ročnih del, ki v sodobnih šolskih programih ni več del rednega izobraževanja. Učna ura, poimenovana Prišijmo si gumb!, je postavljena v dobo šolstva Kraljevine SHS. Od leta 2013 je bila v ponudbi muzeja tudi delavnica vezenja, na kateri so lahko udeleženci izdelali izdelke po predlogi iz starih vzorcev z zanimivimi motivi, ki jih hrani muzej. Drugi del prispevka oriše zgodovinski razvoj, vsebino in vzgojni pomen pouka ženskih ročnih del v osnovnem šolstvu na Slovenskem. Sprva so se posamezna dekleta tega učila v samostanih, z organizacijo osnovnega šolstva, še posebej po tretjem osnovnošolskem zakonu (1869), sledimo razmahu tega šolskega predmeta do let po drugi svetovni vojni, ko se je pouk ženskih ročnih del delno prenesel v šolska predmeta tehnična vzgoja in gospodinjstvo ter v izbirne predmete in v obšolske programe. V učnih načrtih od druge polovice 19. stol. naprej so predstavljena navodila za posamezno vrsto ročnih del (kvačkanje, pletenje, šivanje, zaznamovanje perila, vezenje, prikrojevanje in krpanje oblačil). Učiteljice ročnih del so se zavemale za to, da bi prebivalstvo spoznalo pomen pouka ženskih ročnih del (imenovan tudi ženska rokodela, rokotvorni pouk) v vsakdanjem življenju. Pomen tega, »za žensko mladino neobhodno potrebne pouka« je naraščal tudi z uspešnimi šolskimi razstavami. Poleg tega, da je bil to pouk, pri katerem so se dekleta navajala na marljivost, čistočo, natančnost, je lahko prinašal tudi nekaj dobička v gospodinjstvo. Pouk je imel posebno v šolstvu Kraljevine Jugoslavije poudarjeno tudi spoznavanje narodne umetnosti oz. ornamentike in s tem etnološko, pa tudi domoljubno vzgojo. Ohranjeni izdelki ročnih del predstavljajo opredmetene spomine na šolo in so pomemben del tekstilne dediščine na Slovenskem.

Summary

Women's handiwork lessons are part of the general development of education for women. The article is

divided into two parts. The first part presents the content of women's handiwork lessons at the Slovenian School Museum. The museum keeps a collection of important school textile heritage, i.e. women's handiwork, with the oldest being from the last decades of the 19th century. Among the items are mostly samplers and other textile products. The work from the handiwork collection is presented to the public at the permanent exhibition, the exhibition about the clothing worn in school over the years, and at other exhibitions both at the Slovenian School Museum and other museums. Since 2011, the pedagogical activities of the museum as part of the programme of Our Grandmothers' and Grandfathers' Lessons include a women's handiwork lesson, which is no longer part of regular education in today's school. The lesson called Let's sew a button! is set at the time of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenians. After 2013, there was also an embroidery lesson, where participants could make products following the old patterns kept by the museum. The second part of the article describes the historical development, content and educational importance of women's handiwork lessons in primary schools in Slovenia. Initially, individual girls learnt these skills in convents, but after the introduction of general primary education and particularly after the third primary school law (1869) this subject became widespread until the years following World War Two, when handiwork learning was partly transferred into the subjects Technical Education and Housekeeping, as well as into elective subjects and extracurricular programmes. The curricula from the second half of the 19th century are presented as instructions for individual types of handiwork (crocheting, knitting, sewing, marking underwear, embroidery, clothes alteration and mending). Handiwork teachers strove for people to recognise the importance of women's handiwork lessons in everyday life. The importance of this "teaching that is necessary for female youth" also grew with every successful school exhibition. In addition to these lessons, teaching girls about diligence, cleanliness and precision also brought some money into a household. Particularly during the time of the Kingdom of Yugoslavia these lessons emphasised learning about national arts and crafts and ornamentation, and consequently also served as ethnological and patriotic education. The preserved handiwork represents tangible memories of school and constitutes an important part of the clothing heritage in Slovenia.

Ključne besede: ženska ročna dela, zgodovina šolstva, šivanje, učna ura

Key words: women's handiwork, history of schooling, sewing, lesson

Polona Koželj: »Tanka črta gori, debela doli!« Zgodovinsko ozadje učne ure lepopisa v Slovenskem šolskem muzeju

- *"A thin line at the top, a thick line at the bottom!" The historical background of the handwriting lesson at the Slovenian School Museum*

- *»Dünne Linie nach hoch, dicke nach unten!« Historischer Hintergrund des Schönschreibens im Slowenischen Schulmuseum*

Izveček

Učna ura naših babic in dedkov – lepopis iz leta 1930 je v Slovenskem šolskem muzeju najpogosteje izvajana muzejska učna ura. Vzrok, zakaj osnovnošolski učitelji tako radi izbirajo doživetje prav te učne ure, je v veččinah, ki jih je lepopis nekoč negoval, današnji šolski sistem pa jih pušča v ozadju. Prispevek

predstavlja zgodovino nekdanj obveznega osnovošolskega predmeta lepopisa, njegov razvoj od uvedbe do zatona ter temeljna načela, metode in pravila pouka lepopisa, po katerih je pripravljen tudi scenarij učne ure.

Abstract

Our Grandparents' School Lesson – Handwriting in 1930 is the most frequently conducted museum lesson at the Slovenian School Museum. The reason why primary school teachers like to choose the experience of this particular lesson is in the skills that were once nurtured in handwriting lessons, which in today's school system remain in the background. The article presents the history of the once mandatory primary school subject of handwriting, its development from introduction to decline and the fundamental principles, methods and rules of handwriting lessons, on the basis of which the script for the museum school lesson was created.

Povzetek

Učna ura lepopisa v Slovenskem šolskem muzeju s svojo dolgoletno tradicijo in aktualno vsebino vsako leto privabi največ obiskovalcev. Učenci so deležni zanimive izkušnje pisanja z repliko starinskega kovinskega peresa in črnilom ter spoznavanja osnov lepopisne pisave, hkrati pa se urijo tudi v natančnosti in potrpežljivosti. Veščina, ki danes zaradi uporabe digitalnih tehnologij skoraj izginja, je bila v preteklosti ena temeljnih v procesu izobraževanja. Lepopis je bil kot učni predmet prisoten v šolah od uvedbe Splošne šolske naredbe (1774) do leta 1959, ko so se njegove vsebine priključile predmetu slovenski jezik. Scenarij učne ure lepopisa sledi pravilom, ki so nekoč veljala pri pouku tega predmeta: stroga disciplina, pravilna drža telesa in peresa, uporaba ležeče, rahlo v desno stran nagnjene pisave, učne vsebine, ki vpeljujejo tudi pojme iz prirodopisa in drugih učnih predmetov, seznanjanje z nekaterimi učnimi metodami, učnimi cilji ter s prepovedjo pisanja z levo roko. Znanstveniki, ki proučujejo proces pisanja z roko, potrjujejo mnoge njegove prednosti: od učinkovitejšega učenja, boljšega pomnenja do pridobivanja pozitivnih osebnostnih lastnosti. Izvajanje učne ure lepopisa in sorodnih vsebin zato ostaja aktualno ne le kot ohranjanje pomembne kulturne tradicije, temveč tudi kot učinkovit pedagoški proces.

Summary

The handwriting lesson at the Slovenian School Museum has a tradition of many years and a very relevant content, which attracts the highest number of visitors each year. The pupils are given the interesting experience of writing with a replica of an old-fashioned metal pen and ink and learning the basics of calligraphic handwriting, while practicing precision and patience. The skill that has now disappeared due to the use of digital technologies, was in the past fundamental in the educational process. Handwriting as a school subject was present in school from the passing of the General School Decree in 1774 until 1959, when its content was added to the subject Slovene Language. The script of the handwriting lesson follows the rules that used to apply in the teaching of this subject: strict discipline, correct posture and position of the pen, the use of cursive, teaching content that introduced notions from natural sciences and other teaching subjects, learning about some teaching methods, teaching goals and the prohibition of left-handed writing. The scientists researching the process of writing by hand confirm many advantages: from more effective learning, better memorisation to acquiring positive personal traits. Providing handwriting lessons and related content thus remains relevant not only as a preservation of an important cultural tradition but also as an effective pedagogical process.

Ključne besede: lepopis, učni predmeti, osnovne šole, zgodovinski pregledi, muzejske učne ure, Slovenski šolski muzej

Key words: handwriting, school subjects, primary school, historical overviews, museum school lessons, Slovenian School Museum

Mateja Ribarič: **Učna ura »Zdrav duh v zdravem telesu« in telovadba v šoli na Slovenskem skozi zgodovino**

- *The lesson "A healthy mind in a healthy body" and physical education in Slovenian schools through history*

- *Die Lehrstunde »Gesunder Geist in einem gesunden Körper« und Sportunterricht in der Schule in Slowenien durch die Zeit*

Izvleček

Septembra 2017 je bila izvedena prva učna ura telovadbe z naslovom Zdrav duh v zdravem telesu, ki je nastala kot spremljevalni program razstave Umetnost, šport in dediščina. Učna ura je postavljena v narodno šolo v Kraljevini Jugoslaviji leta 1932, učenci izvajajo telesne vaje po sokolskem sistemu. V nadaljevanju predstavimo uvedbo telovadbe kot učnega predmeta v šole. Leta 1869 je bil z zakonom uveden obvezen pouk telovadbe v ljudske šole, leta 1871 še v realke in učiteljska. Že leta 1849 pa so uvedli telovadbo kot neobvezni predmet v gimnazije. Nato pregledno predstavimo razvoj telovadbe v šoli na Slovenskem v času habsburške monarhije oz. Avstro-Ogrske (1849 do 1914), v obdobju stare Jugoslavije (1919–1941) in v obdobju druge Jugoslavije od 1945 do 1958.

Abstract

In September 2017, the first lesson in physical education, called A Healthy Mind in a Healthy Body was carried out. It appeared as part of the programme accompanying the exhibition Art, Sports and Heritage. The lesson is set in a national school in the Kingdom of Yugoslavia in 1932 and pupils perform exercises following the sokol system. The article goes on to present the introduction of physical education as a school subject. In 1869 the law introduced mandatory teaching of physical education in primary schools, and in 1871 also in real schools and schools for teachers. In grammar schools, physical education was introduced as a non-obligatory subject in 1849. There follows an overview of the development of physical education in Slovenia during the period of Habsburg Monarchy, i.e. Austria- Hungary (1849 to 1914), the period of the old Yugoslavia (1919 to 1941) and the period in second Yugoslavia from 1945–1958.

Ključne besede: muzejske učne ure, zgodovina telovadbe v šoli, sokolsko telovadno društvo.

Key words: museum school lessons, history of physical education, Sokol gymnastics club

Anton Arko, Polona Koželj: **Dobra priprava – odlična izvedba**

- *Good preparation – excellent execution*

- *Gute Vorbereitung für eine hervorragende Ausführung*

Izvleček

Slovenski šolski muzej na letni ravni obišče okrog 18.000 obiskovalcev, pri čemer predstavljajo

osnovnošolci in srednješolci 78 odstotkov vseh udeležencev. Ravno zaradi pretežno mladostniške populacije kustosi posvečamo posebno pozornost predhodni pripravi na udeležbo pri programih. Izvedba programa in zadovoljstvo obiskovalcev sta tako v veliki meri odvisni od dveh priprav. Primarna naj bi potekala v matični ustanovi, torej šoli, s katere prihajajo učenci, sekundarna pa s strani kustosov in vodičev v muzeju. Praksa nas opozarja, da je prav primarna priprava velikokrat pomanjkljiva ali celo neprimerna in doseže nasproten učinek od želenega.

Abstract

The Slovene School Museum is visited annually by 18,000 visitors, of which 78% are primary and secondary school children. Because most of our visitors are young, our curators pay special attention to preparation for participation in our programmes. To a large extent, programme implementation and visitor satisfaction depend on two types of preparation. Primary preparation should take place at the pupils' school and secondary preparation is carried out by the curators and guides at the museum. Experience tells us that primary preparation is often incomplete or even unsuitable and produces an effect opposite to the desired one.

Povzetek

Avtorja v prispevku izpostavita teoretske osnove, ki se dotikajo medinstitucionalnega povezovanja in ustrezne priprave na pedagoške programe kulturnih ustanov. V Slovenski šolski muzej vsako leto pride približno 18.000 obiskovalcev, največ je šolskih skupin, ki se udeležijo najbolj prepoznavnega pedagoškega programa v muzeju, učnih ur iz starih časov. Ker gre za pretežno mladostniško populacijo je zelo važna predhodna priprava (izvedena v šoli že pred obiskom muzeja) na udeležbo pri učni uri. Drugo pripravo opravijo kustosi v muzeju. Ob predstavitvi rezultatov ankete o pomembnosti priprave na pedagoški program navaja članek primere obeh ustreznih priprav ter izpostavi točke negativne oz. pomanjkljive priprave, ki je v praksi prevečkrat prisotna.

Zusammenfassung

Im Artikel heben die Autoren die theoretischen Grundlagen hervor, die die interinstitutionelle Integration und die angemessene Vorbereitung auf pädagogische Programme kultureller Institutionen betreffen. Jedes Jahr kommen ungefähr 18.000 Besucher in das Slowenische Schulmuseum. Unter ihnen dominieren Schulgruppen, die am bekanntesten pädagogischen Programm des Museums teilnehmen, nämlich an alten Lehrstunden. Da es sich um eine überwiegend jüngere Bevölkerung handelt, ist es sehr wichtig, sich im Voraus (durchgeführt in der Schule vor dem Besuch des Museums) auf die Teilnahme an der Lehrstunde vorzubereiten. Die zweite Vorbereitung wird von Kustoden im Museum übernommen. Bei der Präsentation der Ergebnisse der Umfrage zur Bedeutung der Vorbereitung auf das pädagogische Programm führt der Artikel Beispiele einer angemessenen Vorbereitung an und hebt die Punkte einer mangelhaften Vorbereitung hervor, die in der Praxis zu oft vorhanden ist.

Ključne besede: Slovenski šolski muzej, učne ure, priprava na obisk muzeja

Key words: Slovenian School Museum, school lessons, preparation for a visit to the museum

Tina Palaić: **Kako pa poučujejo učiteljice in učitelji v Slovenskem šolskem muzeju?**

- *And how do the teachers at the Slovenian School Museum teach?*

- *Wie Lehrer und Lehrerinnen im Slowenischen Schulmuseum unterrichten?*

Izveček

Avtorica je na podlagi svoje izkušnje z delom v Slovenskem šolskem muzeju raziskala vpliv stila vodenja pouka na komunikacijo v razredu. Njeno izhodišče je bila Muzejska ura lepopisja, ki so jo obiskali bodoči učitelji in učiteljice. Avtorica ugotavlja, da lahko muzejsko učno uro razumemo tudi kot metodo priprave na poučevanje, saj udeležencem omogoča lastno izkušnjo avtoritativnega stila vodenja pouka ter na njeni podlagi razpravo o stališčih, vrednotah in razumevanju učnega procesa.

Abstract

On the basis of her experience with working at the Slovenian School Museum, the author studied the influence of the style of conducting a lesson on classroom communication. Her starting point was the museum handwriting lesson attended by future teachers. The author finds that a museum school lesson can also be understood as a method of preparation for teaching, since it offers participants a first-hand experience in the authoritative style of conducting lessons and on the basis of this a discussion about views, values and understanding of the teaching process.

Povzetek

Avtorica je na podlagi svoje izkušnje pri delu v Slovenskem šolskem muzeju v času študija pedagogike na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani raziskala vpliv stila vodenja pouka na komunikacijo v razredu. Njeno izhodišče je bila muzejska učna ura lepopisja z učiteljičinim avtoritarnim vodenjem pouka, ki so jo obiskali bodoči učitelji in učiteljice. Za opredelitev učiteljičinega stila vodenja pouka je avtorica uporabila Flandersovo analizo razredne interakcije, pri čemer je sama prisostvovala učni uri in izpolnjevala tabelo v zvezi z opaženim vedenjem v razredu. Z anketnim vprašalnikom za udeležence učne ure je ugotavljala, kako so študentke in študentje doživeli učiteljičin stil vodenja, kako se do njega opredeljujejo in kako sami razumejo vlogo učitelja v sodobnem pedagoškem delu. Njene ugotovitve kažejo, da je bil učiteljičin izbrani stil vodenja pouka avtoritaren, kar je vplivalo na splošno klimo v razredu ter na počutje in vedenje udeležencev učne ure. Udeleženci so v splošnem avtoritarni pristop v sodobnem pedagoškem delu zavrnil, nekonsistentna stališča udeležencev učne ure glede kaznovanja učencev pa avtorica pripisuje izbrani metodi raziskovanja. Za raziskovanje zastavljenih vprašanj bi se bilo bolj smiselno osredotočiti na identificiranje in razumevanje stališč, vrednot in pričakovanj udeležencev učne ure v zvezi z vodenjem pouka. Kljub temu avtorica ugotavlja, da lahko muzejsko učno uro razumemo kot metodo priprave na poučevanje, saj udeležencem omogoča lastno izkušnjo avtoritativnega stila vodenja pouka ter na njeni podlagi razpravo o stališčih, vrednotah in razumevanju učnega procesa.

Summary

On the basis of her experience of working at the Slovenian School Museum during her education studies at the University of Ljubljana, Faculty of Arts, the author studied the influence of the style of conducting a lesson on classroom communication. Her starting point was the museum handwriting lesson attended by future teachers, where the museum teacher uses the authoritarian style of conducting a lesson. For determining the teacher's style of teaching, the author used Flanders' analysis of classroom interaction, whereby she also attended the lesson and filled in a table about the observed conduct in the classroom. Through a questionnaire for the school lesson attendees, she tried to ascertain how the students experienced the teacher's style of conducting the lesson, their attitude to it and how they saw the role of a teacher in modern pedagogical work. Her findings show that the teacher's chosen teaching style was authoritarian, which affected the general climate in the classroom and the way the attendees felt and behaved. In general, the participants rejected the authoritarian approach in modern pedagogical work, while the author ascribes the inconsistent views of the lesson participants regarding punishing pupils to her chosen method of study. To investigate the questions she posed, it would have made more sense to focus on identifying and understanding the views, values and expectations of the lesson

participants in connection with the way the lesson was conducted. In spite of this, the author finds that museum school lessons can also be seen as a method of preparation for teaching, since they offer participants a first-hand experience of the authoritative style of teaching and on the basis of the lesson a discussion about the views, values and understanding of the teaching process.

Ključne besede: muzejske učne ure, stil vodenja pouka, komunikacija v razredu

Key words: museum school lessons, style of conducting lessons, classroom communication

Meta Koželj: **Raziskava o vlogi Slovenskega šolskega muzeja pri spoznavanju zgodovine šolstva v četrtem in petem razredu osnovne šole**

- *Study about the role of the Slovenian School Museum in learning about the history of school in years four and five of primary school*

- *Studie zur Rolle des Slowenischen Schulmuseums beim Erlernen der Bildungsgeschichte in der vierten und fünften Klasse der Grundschule*

Izvleček

Skozi zgodovino sta se vloga in funkcija muzeja veliko spreminjali. Muzeji se danes srečujejo z raznovrstnimi nalogami, med katerimi je v ospredju izobraževanje čim širšega kroga družbe. To je tudi poslanstvo Slovenskega šolskega muzeja. Članek opozarja na pomembnost in pomen povezovanja muzejev in šol. Predstavlja, kaj je na tem področju že znanega, hkrati pa odpira vrsto novih vprašanj. Na del teh odgovarja z raziskavo, narejeno med učitelji četrtega in petega razreda osnovne šole, ter z intervjujem z direktorjem Slovenskega šolskega muzeja Stanetom Okolišem.

Abstract

The role and function of museums have changed greatly throughout history. Nowadays, museums face diverse tasks, with the education of as wide as possible a circle being at the forefront. This is also the mission of the Slovenian School Museum. The article draws attention to the importance and significance of cooperation between museums and schools. It presents what is already known in this area, while also raising a series of new questions. It provides the answer to some of these with a study carried out among primary school teachers and pupils in years four and five, and an interview with the director of the Slovenian School Museum, Stane Okoliš.

Povzetek

Ena izmed najpomembnejših nalog muzejev je izobraževanje, zato je sodelovanja z vzgojno izobraževalnimi ustanovami veliko. V članku so na kratko predstavljeni muzejska pedagogika ter samo učenje in motivacija, ki potekata v muzeju. Opisane so vsebine muzejskih učnih ur, ki so najbolj primerne za učence četrtega in petega razreda osnovne šole in jih izvajajo v Slovenskem šolskem muzeju. Predstavljeni so tudi splošni učni cilji iz učnega načrta Družba iz leta 2011. V nadaljevanju so opisani rezultati raziskave, opravljene v letu 2019, v katero je bilo vključenih 61 osnovnošolskih učiteljev in učiteljic četrtega in petega razreda. Raziskava je pokazala, da ima Slovenski šolski muzej pomembno vlogo pri spoznavanju zgodovine šolstva. Učitelji so ocenili, da z obiskom pokrijejo velik del načrtovanih ciljev iz učnega načrta, ki se navezujejo na zgodovino šolstva.

Summary

One of the most important duties of museums is education and so there is a great deal of cooperation with educational institutions. The article gives a short presentation of museum pedagogy and of the museum's teaching activities and the motivation for them. It describes the content of the museum

school lessons carried out at the Slovenian School Museum that are most suitable for pupils in years four and five of primary school. It also talks about the general teaching aims of the curriculum for the subject Society in 2011. There follows a description of the results of a study carried out in 2019, which included 61 primary school teachers teaching years four and five. The study showed that the Slovenian School Museum plays an important role in learning about the history of schooling. The teachers said that by attending the museum school lessons they cover a large proportion of the planned aims from the curriculum connected with the history of schooling.

Ključne besede: muzej, šola, pedagoško vodenje

Key words: museum, school, pedagogical leadership